

Integrations- och jämställdhetsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm
2010-11-19

Vår referens
Anders Fogelberg

Dnr
Ds 2010:20

Remissvar – Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering (Ds 2010:20)

Företagarna har givits möjlighet att yttra sig över ovan rubricerad remiss och får lämna följande synpunkter.

Sammanfattning av promemorian

I promemorian föreslås nya bestämmelser om förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Diskrimineringsförbudet mot bristande tillgänglighet föreslås gälla för alla de samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller i dag, det vill säga arbetsliv, utbildning, tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder m.m.

Idag gäller ett krav på att undanröja bristande tillgänglighet. De nya reglerna omfattar situationer där någon missgynnas genom att någon inte på förhand har vidtagit skäliga åtgärder för tillgänglighet så att personer med en funktionsnedsättning kommer i en situation som är jämförbar med den för personer utan sådan funktionsnedsättning.

Att något är tillgängligt betyder att alla ska kunna komma in i lokaler, använda allt som är till för alla och få information på det sätt som de behöver.

Den som inte följer reglerna kan bli ålagd att betala diskrimineringsersättning till den som har blivit diskriminerad. En nyhet i sammanhanget är att det i vissa fall ska vara den person som äger fastigheten som ska åläggas att betala diskrimineringsersättning om en byggnad inte är tillgänglig.

I de föreslagna reglerna finns vidare en begränsningsregel, som innebär att kravet på att göra något tillgängligt ska vara skäligt. Förändringen ska till exempel vara säker, så att människor inte skadas av åtgärden. Det skulle även till exempel kunna anses vara oskäligt att kräva att en ensamföretagare med verksamhet i en lokal i en gammal fastighet tvingas att lägga ner verksamheten då den inte kan göras tillräckligt tillgänglig. I promemorian noteras slutligen att vad som är skäligt i slutänden måste avgöras från fall till fall.

Yttrande

Företagarna delar ambitionen att skapa tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning genom strävan att skapa en situation som är jämförbar med den för personer utan funktionsnedsättning.

Till syvende och sist hamnar man emellertid i ett resonemang om skälighet, vilket också utredningen gjort. Utredaren skriver bland annat följande när det gäller skälighet.

”Principiellt kan man naturligtvis hävda att publik verksamhet över huvud taget inte ska få bedrivas i sådana lokaler eller under sådana organisatoriska omständigheter att full tillgänglighet för alla oavsett funktionsnedsättning inte är möjlig att åstadkomma. Det skulle emellertid i sin tur leda till att hela kvarter på en del orter inte längre skulle få användas alls för t.ex. butiks- eller kaféverksamhet. Det vore helt enkelt inte rimligt.

Det finns även i andra sammanhang begränsningar av olika slag som hänför sig till människors personliga förutsättningar eller andra liknande förhållanden, men som inte har samband med någon funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening. Det är i viss utsträckning så att säga livets regel att alla inte kan delta i all verksamhet fullt ut i alla avseenden. Det går inte att helt bortse från att detta gäller också för begränsningar som har samband med funktionsnedsättning. Det bästa kan vidare, som det brukar heta, bli det godas fiende. Det kan knappast råda något tvivel om att ett förslag till ny tillgänglighetsbestämmelse utan någon som helst begränsning i fråga om åtgärdernas skälighet, skulle sakna varje realistisk möjlighet att antas av lagstiftaren. Slutsatsen för min del är att en begränsning, i form av ett skälighetskrav, är nödvändig när det gäller vilka åtgärder för tillgänglighet som kan krävas med stöd av diskrimineringslagstiftningen.”

Detta skälighetstänkande kan man anlägga på hela förslaget. Det handlar därför om i vilken omfattning och i vilken takt åtgärder kan vidtas. Det är därför givetvis nödvändigt att även i detta sammanhang ta hänsyn till kostnader och att beakta att företagande och ekonomi är i någon mån sköra plantor. Varje extra pålaga eller minsta otydlighet i systemet innebär att företagandet kommer att fungera sämre. Tillväxten, välståndet och välfärden i landet bärs upp av ett framgångsrikt näringsliv i en konkurrensutsatt värld. Förslag i likhet med det föreliggande, som riskerar att leda till avsevärt högre kostnader för svenska företag, minskar konkurrenskraften och har därmed betydande stora indirekta kostnader i form av lägre tillväxt, lägre sysselsättning och mindre skatteintäkter. Dessa kostnader förbigås i hög grad i utredningen. Visserligen tittar utredningen på mikronivån utifrån olika typfall, men en det saknas en genomgående summering av direkta och indirekta effekter på total makronivå.

När det gäller kostnaderna så kan Företagarna inte ens göra en grov uppskattning av vad de aktuella åtgärderna skulle komma att kosta på småföretagens område. Detta säger något om problemets storlek. Företagarna kan dock notera att Sveriges Kommuner och Landsting för sin del kommit fram till att kostnaderna för kommunerna och landstingen kan bli cirka 200 miljarder kronor för att undanröja hinder och uppfylla tillgänglighetskraven fullt ut (remissyttrande 2010-11-12). Företagarna ifrågasätter därför rimligheten i att utredningen i sin konsekvensanalys (t.ex. s. 237, del 1) kommit fram till att de nu aktuella förslagen inte kommer att leda till ökade kostnader av betydelse. Det borde vara ett minimikrav att det görs en grundlig konsekvensanalys.

I detta sammanhang bör lärdomar kunna dras av den erfarenhet som finns i vår omvärld. Exempelvis borde erfarenheterna i USA, som är modell i diskussionen kring diskrimineringslagstiftning, kunna bredda beslutsunderlaget. I USA finns en långtgående lagstiftning på området, med en mängd författningsbestämmelser som reglerar krav på tillgänglighetsåtgärder inom olika samhällsområden. I utredningen finns en redogörelse för denna reglering och vissa effekter av den. Vad som emellertid saknas är en analys av effekterna på företagsamheten i USA och den amerikanska ekonomin i stort. Det är något som vore väsentligt att ha med beslutsunderlaget för åtgärder på området i Sverige. Företagarna anser därför att även detta bör utredas.

Förslagen innebär vidare att regelbördan ökar väsentligt för företagen. Den föreslagna regleringen ger dessutom utrymme till en mängd tolkningsfrågor och oklarheter. Detta är särskilt skadligt för de små företagen som redan idag kämpar för att göra rätt i ett omfattande regelverk.

Företagarna anser att det snarare finns skäl att förbättra det stödsystem som redan finns på området. Det är viktigt att de stöd som finns idag samordnas bättre, för som det är nu händer det allt för ofta att myndigheter hänvisar till varandra och ger otydliga besked eller inga besked alls till den som eftersöker information på området. Detta leder i många fall till att goda ambitioner hos företagare rinner ut i sanden. Ett annat sätt är att arbeta med upplysning och goda exempel på området. Det finns många exempel på hur företag kan vinna fördelar med en genomtänkt satsning på mångfald och tillgänglighet, dvs en win-win-situation för den som har funktionsnedsättning och företaget.

Företagarna menar också att den arbetskraftsbrist som råder på olika områden och som förväntas öka i framtiden troligen leder till att grupper som tidigare har haft svårt att komma in på arbetsmarknaden sannolikt blir mer efterfrågade och att företagen då, för att kunna anställa fler, kommer att göra anpassningar för att öka tillgängligheten för dessa grupper.

Med hänvisning till ovanstående avstyrker Företagarna förslagen.

Företagarna

Lars Jagrén
Chef Analys & Opinion

Anders Fogelberg
Arbetsmarknadsexpert